

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 330.322:631.16

Каленська В.П.

аспірант,

Житомирський національний агроекологічний університет

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ
РАДІАЦІЙНО ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ

У статті проведено аналіз динаміки інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях. Автором окреслено проблематику залучення інвестицій національними підприємствами сільського господарства, зокрема проблему інвестиційного забезпечення агропідприємств, що здійснюють власну господарську діяльність на радіаційно забруднених територіях, оскільки специфіка їх функціонування значно зменшує їх інвестиційну привабливість, що є неприпустимим у сучасних умовах розвитку національної економіки та зменшує можливості реалізації економічного й експортного потенціалу вітчизняного сільського господарства. У статті на основі використання власних наукових напрацювань та розробок вітчизняних науковців запропоновано шляхи усунення проблем у контексті оптимізації інвестиційного забезпечення сільгоспвиробників, що працюють на забруднених радіацією територіях.

Ключові слова: агрокластер, інвестиційне забезпечення, оптимізація, радіаційно забруднені території, сільськогосподарське підприємство.

ИНВЕСТИЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ
РАДИАЦИОННО ЗАГРЯЗНЕННЫХ ТЕРРИТОРИЙ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ОПТИМИЗАЦИИ

Каленская В.П.

В статье проведен анализ динамики инвестиционной деятельности сельскохозяйственных предприятий на загрязненных территориях. Автором очерчена проблематика привлечения инвестиций национальными предприятиями сельского хозяйства, в частности проблема инвестиционного обеспечения агропредприятий, осуществляющих свою хозяйственную деятельность на радиационно загрязненных территориях, поскольку специфика их функционирования значительно уменьшает их инвестиционную привлекательность, что является недопустимым в современных условиях развития национальной экономики и уменьшает возможности реализации экономического и экспортного потенциала отечественного сельского хозяйства. В статье на основе использования собственных научных разработок и разработок отечественных ученых предложены пути устранения проблем в контексте оптимизации инвестиционного обеспечения сельхозпроизводителей, работающих на загрязненных радиацией территориях.

Ключевые слова: агрокластер, инвестиционное обеспечение, оптимизация, загрязненные радиацией территории, сельскохозяйственное предприятие.

INVESTMENT PROVISION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE TERRITORIES
POLLUTED BY RADIATION: PROBLEMS AND WAYS OF OPTIMIZATION

Kalenska V.

Based on the own scientific ground works, the article has outlined key problems of investment provision for agricultural enterprises in the territories polluted by radiation, namely: lack of a strict system designed for activation of investment activity of agricultural enterprises in the radiative territories; uncoordinated aim, goals and tasks for activation of investment activity of agricultural producers who work in the territories polluted by radiation; not defined priority directions of investment activation in the agricultural enterprises that fulfil the economic activity in the radiative territories; unsolved sequence of realization and interconnection of ways to activate investment provision of agricultural producers from territories polluted by radiation; undeveloped main trends in management of investment provision of agricultural enterprises that operate in the territories polluted by radiation; the absence of developed and functioning model of investment provision management for agricultural enterprises in the radiative territories.

Keywords: agrocluster, investment provision, optimization, territories polluted by radiation, agricultural enterprise.

Постановка проблеми. Трансформація національної економіки внаслідок інтеграції України до європейського економічного простору, співпраці в межах Всесвітньої торговельної організації, докорін-

ної зміни зовнішньоторговельних відносин країни у контексті обмеження економічних відносин з країнами Митного союзу змінила пріоритети стосовно розвитку галузей вітчизняної економічної системи.

За таких умов ключовою галуззю економіки стає сільське господарство.

Підтримуємо точку зору А.В. Пужай-Череди [1] стосовно наявності значної кількості проблем у сільському господарстві країни, де однією з ключових проблем є низький рівень інвестиційного забезпечення вітчизняних агровиробників.

На фоні суттєвої проблематики залучення інвестицій національними підприємствами сільського господарства окремою проблемою виступає інвестиційне забезпечення агропідприємств, що здійснюють власну господарську діяльність на радіаційно забруднених територіях, оскільки специфіка їх функціонування значно зменшує їх інвестиційну привабливість, що є неприпустимим у сучасних умовах розвитку національної економіки та зменшує можливості реалізації економічного і експортного потенціалу вітчизняного сільського господарства.

Наведене збільшує актуальність виявлення проблем та шляхів їх вирішення стосовно підвищення ефективності інвестиційного забезпечення сільгосп-підприємств, що працюють на забруднених радіацією територіях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, що працюють на радіаційно забруднених територіях, зокрема стосовно інвестиційного забезпечення, досліджували у своїх наукових працях такі вчені, як, зокрема, В.П. Нагірна та І.Г. Савчук [2], Є.І. Хомаківський [3], С.П. Корчинська та М.П. Снопко [4], Л.Д. Павловська [5], А.Н. Ратніков [6], С.В. Василенко [7].

Зазначаємо наявність досить незначної кількості наукових досліджень стосовно визначення та вирішення економічних проблем агровиробників з радіаційно забруднених територій, особливо того, що стосується їх інвестиційного забезпечення.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення проблем та розробка шляхів оптимізації інвестиційного забезпечення сільгоспвиробників, що працюють на забруднених радіацією територіях з використанням системного підходу та моделювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна у сучасних умовах посткризового розвитку потребує підвищення ефективності розвитку та максимальної реалізації економічного потенціалу, зокрема експортного, провідних галузей національної економічної системи.

Спираючись на статистичні дані [8; 9; 10] та напрацювання вітчизняних науковців, зазначаємо, що сільське господарство є ключовою галуззю економіки України, що потребує значних обсягів інвестиційних вкладень.

На фоні проблем вітчизняного агросектору із залученням інвестицій окремо стає проблема інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств, що здійснюють власну діяльність на радіаційно забруднених територіях.

Низький рівень залучення інвестицій в агропромисловість на забруднених радіацією територіях приводить до зниження обсягів росту національної економіки, сільського господарства, експорту, експорту агропромислової продукції; зменшення рівня зайнятості в Україні та регіонах, що страждають від забруднення

радіацією; зниження розмірів податкових та інших платежів у державний та місцеві бюджети; екологічних та соціальних проблем.

У продовження власних досліджень сформулюємо ключові проблеми інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій:

1) відсутність чіткої системи активізації інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств на забруднених радіацією територіях;

2) не узгоджені мета, цілі, завдання активізації інвестиційної діяльності сільгоспвиробників, що працюють на радіаційно забруднених територіях;

3) не визначені пріоритетні напрями інвестиційної активізації на аграрних підприємствах, які здійснюють господарську діяльність на забруднених радіацією територіях;

4) не розкрита послідовність реалізації та взаємозв'язок шляхів активізації інвестиційного забезпечення агровиробників з радіаційно забруднених територій;

5) не розроблені основні напрями управління інвестиційним забезпеченням агропідприємств, що працюють на радіаційно забруднених територіях;

6) відсутність розробленої та функціонуючої моделі управління інвестиційним забезпеченням сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій.

Враховуючи виявлені проблеми, запропонуємо шляхи їх вирішення, що будуть спрямовані на оптимізацію інвестиційного забезпечення сільгосп-підприємств забруднених радіацією територій.

Для оптимізації інвестиційного забезпечення агро-виробників з радіаційно забруднених територій рекомендуємо, спираючись на системний підхід, систему активізації їх інвестиційної діяльності, що буде включати взаємопов'язані мету, цілі, завдання, а також пріоритетні напрями і шляхи оптимізації такого забезпечення.

Основною метою активізації інвестиційної діяльності сільгосп-підприємств на забруднених радіацією територіях є підвищення рівня їх інвестиційної активності.

Основними цілями активізації інвестиційної діяльності таких агропідприємств є такі: створення умов на підприємстві для діяльності інвесторів; притік іноземних та вітчизняних інвестицій, які б спрямовувалися на вирішення пріоритетних завдань їх фінансово-господарської діяльності; формування позитивного іміджу регіонів та самих сільськогосподарських підприємств; удосконалення нормативно-правової бази; удосконалення інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції; забезпечення прозорості інвестиційного ринку; інвестиційний супровід та пост-інвестиційна підтримка.

Завданнями активізації інвестиційної діяльності агропідприємств на радіаційно забруднених територіях є такі: підготовка та перепідготовка кваліфікованих кадрів підприємства для співпраці з інвесторами; налагодження зв'язків та поліпшення співпраці з іноземними та вітчизняними інвесторами; оновлення системи обслуговування інвесторів; створення методів і формування нових джерел залучення інвестицій; забезпечення розвитку рекламної діяльності агропромис-

ків; підготовка та розроблення пропозицій для органів державної влади щодо оновлення нормативно-правової бази; укладання угод аграрними підприємствами з міжнародними компаніями щодо співпраці; впровадження інноваційних технологій у виробничий процес; технічне переоснащення підприємств; об'єднання сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях у кластери.

В рамках оптимізації інвестиційної діяльності сільгоспідприємств з радіаційно забруднених територій рекомендується низка пріоритетних напрямів активізації такої діяльності, що наведено на рис. 1.

Важливою складовою системи активізації інвестиційного забезпечення агровиробників з радіаційно забруднених територій є шляхи оптимізації такого забезпечення, що подані у відповідній послідовності реалізації та з урахуванням їх взаємозв'язку.

Звідси випливає, що ключовим шляхом активізації забезпечення інвестиціями сільськогосподарських підприємств, що працюють на територіях забруднених радіацією є їх об'єднання у кластери, що повинно відбуватись з урахуванням вимірювання їх фінансового стану, бути спрямованим на їх технічне переоснащення та активізацію інноваційної діяльності. Іншим важливим шляхом такої активізації є пошук джерел інвестицій, що повинен бути пов'язаний з посиленням інвестиційної спрямованості банківської системи в рамках

оптимізації механізмів кредитування такого типу агровиробників, з активізацією фондового ринку в рамках залучення інвестиційних ресурсів на агропідприємства такого типу, зі створенням сприятливого інвестиційного клімату з боку державних інституцій, органів місцевого самоврядування, сільгоспідприємств.

Охарактеризуємо об'єднання сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях в кластер детальніше. Зазначимо, що формування регіонального аграрного кластеру дасть можливість агровиробникам отримати сконцентрований ринок продукції та діяти в межах не тільки регіонального, але й міжрегіональних, національного та міжнародних ринків збуту агропродукції. Вважаємо, що основою кластеру, який буде виступати в ролі координатора може бути асоціація. Такою асоціацією повинна бути Асоціація агропромислових виробників з радіаційно забруднених територій, що об'єднає в єдине ціле сільгоспідприємства з одного району, кількох районів, області або всієї країни. При цьому пріоритетним вважаємо регіональний кластер. На рис. 2 продемонструємо координацію відносин у регіональному аграрному кластері.

Спираючись на наукові напрацювання Р.Ю. Сороки [17], наведемо етапи формування регіонального аграрного кластеру сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях: виділення сукуп-

Рис. 1. Пріоритетні напрями інвестиційної активізації на аграрних підприємствах з радіаційно забруднених територій

Джерело: розроблено автором

Рис. 2. Координація відносин у регіональному аграрному кластері сільгоспвиробників з радіаційно забруднених територій

Джерело: розроблено автором

ності агровиробників за територіальним принципом; утворення ініціативної групи та узгодження взаємодії з місцевими органами влади; визначення пріоритетних напрямів фінансово-господарського розвитку, зокрема інвестиційного забезпечення за безпосередньої участі науковців, менеджерів-практиків та відповідних інформаційно-консалтингових організацій; інтеграція стратегічних напрямів розвитку агрокластеру зі стратегією розвитку регіону; формування кола потенційних засновників агрокластеру (місцеві органи влади, торгово-промислові палати, сільгоспвиробники, науково-дослідні інститути та інші зацікавлені суб'єкти); утворення управлінських структур агрокластеру із залученням професійних менеджерів; остаточне узгодження фінансово-господарської діяльності сільгоспвиробників з радіаційно забруднених територій в межах агрокластеру; обговорення та прийняття статуту агрокластеру; налагодження інформаційної роботи агрокластеру з акцентом на інтернет-технології; започаткування роботи агрокластеру із залучення нових учасників та щодо міжнародної співпраці з акцентом на європейських програмах співпраці (Європейський Кластерний Альянс); розробка моделей інноваційного розвитку агрокластеру із залученням відповідних інноваційних інституцій (технопарки, бізнес-інкубатори, наукові центри тощо); оцінка, відбір та реалізація вибраних моделей інноваційного розвитку агрокластеру.

Окремо в рамках оптимізації інвестиційного забезпечення агровиробників, що працюють на забруднених радіацією територіях, необхідно виділити основні напрями управління такими процесами, а саме управління фінансовим станом через залучення власних фінансових ресурсів, раціональне розміщення основних і обігових фондів, ефективне управління капіталом, управління фінансовою стійкістю, управління прибутковістю; управління економічним станом через переважання зростання виручки над збільшенням витрат, підвищення конкурентоспроможності, стратегічне управління, підвищення рівня забезпеченості основними виробничими фондами; організаційне управління через вибір форми господарювання, вибір оптимальних організаційних структур, створення нормативно-методичного забезпечення, впровадження програм та проектів розвитку; управління персоналом через організацію ефективної кадрової політики, самонавчання та саморозвиток, проведення оцінки персоналу, застосування дієвого механізму мотивації; управління іміджем через визначення зацікавлених осіб, формування набору критеріїв, розробка бажаного образу, розробка плану заходів, розробка бренду, контроль результатів; постачальницько-збутове управління та управління маркетингом через вивчення наявних ринків збуту, пошук і освоєння нових ринків збуту виробленої продукції, вивчення та оцінка попиту на продукцію, вибір каналів реалізації продукції, обґрун-

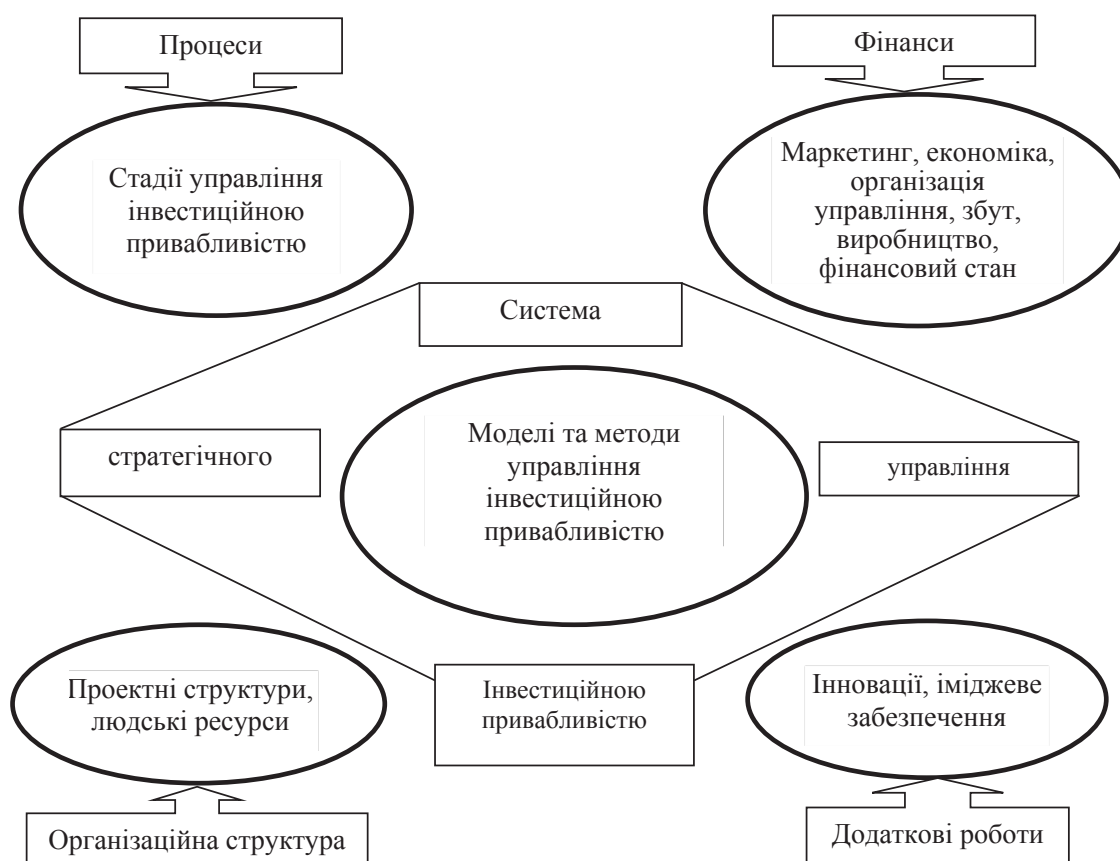

Рис. 3. Концептуальна модель управління інвестиційним забезпеченням сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій

Джерело: розроблено автором

тування цінової політики, пошук контрагентів з нижчою вартістю перевезень та послуг, створення маркетингових служб для просування сільськогосподарської продукції тощо.

Використовуючи засоби моделювання, запропонуємо концептуальну модель управління інвестиційним забезпеченням сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій (рис. 3).

Таким чином, вважаємо, що запропоновані в межах наукового дослідження оптимізаційні шляхи дадуть змогу вирішити сформульовані проблеми інвестиційного забезпечення сільгоспідприємств забруднених радіацією територій в Україні та підвищать ефективність їх фінансово-господарської діяльності, а також позитивно вплинуть на ефективність економічного розвитку забруднених радіацією територій, сільського господарства країни загалом та національної економічної системи зокрема.

Висновки з проведеного дослідження. У статті на основі наукових напрацювань були виявлені ключові проблеми інвестиційного забезпечення сільськогоспо-

дарських підприємств радіаційно забруднених територій. Окремо для їх усунення були запропоновані шляхи оптимізації забезпечення інвестиційними ресурсами сільгоспвиробників, що працюють на забруднених радіацією територіях, а саме систему активізації їх інвестиційної діяльності, що включає взаємопов'язані мету, цілі, завдання, а також пріоритетні напрями і шляхи оптимізації такого забезпечення; основні напрями управління процесами інвестиційного забезпечення агровиробників з радіаційно забруднених територій; концептуальну модель управління інвестиційним забезпеченням сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій.

Додатково охарактеризовано об'єднання сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях в агрокластер з визначенням його впливу на їх інвестиційну діяльність.

Вважаємо, що проблематика кластеризації сільськогосподарських підприємств, що працюють на забруднених радіацією територіях, потребує подальших наукових досліджень.

1. Пужай-Черета А.В. Проблеми та перспективи реформування галузі АПК в Україні / А.В. Пужай-Черета // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : зб. наук. праць : у 2-х вип. – № 1. – Т. 1. – Маріуполь : ПДТУ, 2016. – С. 41–48.

2. Нагірна В.П. Можливі загрози сільському господарству України з позиції екобезпеки / В.П. Нагірна, І.Г. Савчук // Економіка України. – 2014. – № 2 (627). – С. 71–83.

3. Геитальти соціально-економічних систем : [монографія] / [О.В. Мосієнко, Є.І. Ходаківський, В.В. Вольська та ін.] ; за ред. Є.І. Ходаківського. – Житомир : Рута, 2016. – 226 с.

4. Корчинська С.П. Економічне стимулювання власників землі та землекористувачів за зниження радіоактивного забруднення ґрунтів / С.П. Корчинська, М.П. Снопок // *Економіка АПК*. – 2006. – № 5. – С. 60–63.
5. Павловська Л.Д. Інвестиційне забезпечення економічного розвитку сільськогосподарських підприємств : [монографія] / Л.Д. Павловська, В.М. Ходаківський. – Житомир : Полісся, 2015. – 236 с.
6. Ратников А.Н. К проблеме ведения растениеводства на радиоактивно загрязненных территориях / А.Н. Ратников // *Радиация и риск (Бюллетень Национального радиационно-эпидемиологического регистра)*. – 1997. – №. 9. – С. 61–65.
7. Василенко С.В. Статистичні аспекти діяльності підприємств на радіоактивно забрудненій території Житомирської області / С.В. Василенко // *Фінанси, облік та аналіз господарської діяльності. Вісник ЖНАЕУ*. – 2016. – № 1 (54). – Т. 2. – С. 223–230.
8. Валовий внутрішній продукт / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Товарна структура зовнішньої торгівлі / Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. Виробництво основних видів промислової продукції / Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

E-mail: innavegera@gmail.com